

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan osim nedjelje poslije podne u Puli u nakladnoj urednici Jos. Krmpotić, Trg Gustava I, gdje se nalazi uredništvo, uredništvo i uprava lista. Za uredništvo odgovara izdavač Josip Hain, telefon broj 58. Broj poštanske štećilice 36.615. Predplatn iznosa 2 K 40 H mjesečno, 6 K tromjesečno, pojedini broj stana 6 helera. Otkaac računa ve po 20 H jednostupni petilredak (3 mm).

Godina 1.

Pula, subota-nedjelja 25.-26. rujna 1915

Broj 75.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 24. septembra. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Na sjeveroistoku nije nastupila jučer nikakva promjena. Dočim je u istočnoj Galiciji vladao mir, došlo je u prošloru od Novog Aleksandca i na donjoj Ikvu do zastočkih bojeva. U prije spomenutom odsjeku navijalo je jedanaest redova Rusa uz jako sudjelovanje topništva na naše linije, ali smo jih svuda odbili uz teške gubitke. Naše čete, koje su protunavalom gonile neprijatelja, otele su Rusima kod toga gorskog poziciju. Naša topnička vatra rastjerala je rusku bateriju. Kod Ridomla pade u naše ruke na razmjerno niskom brojnom polju jedanaest casnika i 300 momaka. I pokušaji neprijatelja, da pređe donju Ikvu, izjalovise se. U predjelu sjeverozapadno od Kolkija na Sitru, isjevala je naša konjica neprijatelja iz nekoliko varoši. Austro-ugarske čete, koje se bore u Litavskoj, stekose, goneci neprijatelja, novog prostora.

Talijansko bojište.

Na tirolskoj zapadnoj fronti posjerno zemaljski strefci alpine iz vrha Albiolo, sjeverno tonalskog prelaza. Na visoravni Folgarjeje odbili smo nekoliko talijanskih satinija na brdu Dhrer, sjeverozapadno Costona. Po prilici 1000 Talijana, koji su krenuli protiv naših pozicija na istočnom obroncu Montepiana, prisilila je vatra našeg topništva na uzmak. U korusok, pogranici izjalovise se neprijateljski pokušaji, da navali na vrh Cellona, istočno od prelaza Placken. Na primorskoj fronti došlo je jučer samó do topovskih bojeva. Opeli je potozaj nepromijenjen.

Srpsko bojište.

Na tom ratistu protoao je jučerašnji dan bez znatnih događaja. Zamjenik poglavice generalnog stožera, pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 24. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Na cijeloj se franti povisila djelatnost topništva i letioca. Odbili smo na obali englesko letalo i zarobili letioca.

Istočno bojište.

Vojna skupina Mindenburgova. Pred Dvinskom izgrisaši smo sjeveroistočno Smeline daljne ruske pozicije, te zarobili po prilici tisu Rusa. Naše čete,

koje se nalaze kod Vilejke, s boka uzmičući Rusa, biju ljubi broj. Jake su ruske navale imale na jednom mjestu mimoizlaz uspjeh. Kod toga izgubili smo više topova, čija je mornad od konca izgrazila. Fronta, koja uzmičući neprijatelja ostro pritiskuje, prošla je liniju Soli-Oli-Sani-Trabi-Ivje-Novogrodek.

Vojna skupina bavarskog princa Leopolda.

Ruski je otpor stonjen na cijeloj fronti bojne skupine. U progibanju dostigli smo odjek Serveca povise Koročica te odsjek Šcare sjeverozapadno od Krasina. Datje prema jugu bilo je borba iz bliza sa neprijateljskim zalaznicima. Zarobili smo stoćinu momaka te zaplijenili tri strojne puške.

Vojna skupina Mackensenova.

Povukli smo promaknuta odijeljena sjeveroistočno i istočno od Logisina pred opkoljavajućom ruskom navalom za ogniskim kanalom i za Jasjoldom, koja je kod toga sobom donijela kao zarobljenike dva časnika i 100 momaka.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 24. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kod Anafote navale su naše izvidnice sa bombama na neprijateljske jarke, te su neprijatelju zadale gubitke i zaplijenile puške i municiju. Kod Arburunja razrusilo je naše topništvo na desnom krilu jarke i dio utvrdja, kaošto dvije neprijateljske postaje za opazañje i topolpo kod Sedilbara dva broda kreću drom za gradnju. Poklali smo neprijateljski izvidnicu, koja je sastojala od 10 osoba. Naše topništvo usutaklo je pred ovim krilom nalazeću se neprijateljsku bateriju. Te je prisililo na bijeg torpednjak, što joj se približavala. Naše obalne baterije protjerale su svojom vatrom neprijateljsku torpednjaku, koja se je približavala morskoj uzini, te su sa uspjehom pucale na neprijateljske čete kod Mortolimana i neprijateljsko topništvo kod Hisarlika.

Sa bojnih poljana.

Mogu li Rusi izbjegnuti odlučnoj bici.

Rotterdam, 24. septembra. U "Timesu" izvjavlja pukovnik Repington, da je nadošao čas, u kojem će Rusi morati dokazati, da li su u stanju izmaknuti odlučnoj bici ili moraju istu prihvatiti. U zadnjem su slučaju Rusi na slabijem.

Englesko-francuska ofenziva?

Basei. "Echo de Paris" javlja, da od nedjelje osvamo dobivaju novine nesamo francuske već i engleske i belgiske ratne izvještaje, što dosada nije bilo. Lisi vide

u lome znakove, da generalni stožeri rade sada sporazumno na francusko-belgijskoj fronti.

Hervé obožavatelj Hindenburga.

Pariz, 24. septembra. U listu "Guerre Sociale" izvjavlja Gustave Hervé, da njemačka vojna uprava namjerava opkoliti ruski centum i tako pripraviti Rusima novi Sedan. Od triju linija uzmičanja, dvije su već ograde. Ako Rusi ne budu vriedni da se sada održe, orda će u par dana biti odrezana treća i zadnja linija: Brest-Minsk-Moskva, Polozaj u Rusiji nije još dođuse zdvojen, ali jako slab, tako da moramo biti na sve pripravni. Ruski centum stoji pred izborom, da se pusti opkoliti od izmakanje na 150—200 km. Hervé izvjavlja dalje, da je njemačka manovra sjajna i želi, da francusko ratno vodstvo uzme kao primjer ovu lekciju inicijative i hrabrosti, što ju sada podaje Hindenburg.

Centralne vlasti.

Neočekivani uspjeh trećeg ratnog zajma.

Berlin, 24. septembra. Prama dobiivenim vijestima iz svih područja carstva razvidno je, da potpis trećeg njemačkog zajma iznosi 11 $\frac{1}{2}$, do 13 $\frac{1}{2}$ milijarda maraka.

Prvi zajam u septembru 1914. donio je 4.6 milijarda maraka, drugi u februaru i marcu 0. r. devet milijarda. Treći je zajam prekoračio i prvi i drugi.

Sjajan uspjeh njemačkog ratnog zajma.

Berlin, 24. septembra. (D. u.) Treći je ratni zajam potpisan u svoti od preko dvanaest milijarda.

Događjaji na moru.

Topoljen engleski brod.

London, 24. septembra. (D. u.) Reuter javlja: Engleski je parobrod "Groningen" prasnio u zrak. Od posade je izginuo jedan čovjek, ostali su spašeni.

Fotopljen francuski brod.

Paris, 24. septembra. (D. u.) Novine javljaju iz Londona, da je francuski brod sa pojačanjima na visini južne obale Krete po neprijateljskoj podmornici potopljen. Posada je spašena.

Ententa.

Zajam u Americi.

Beč, 24. septembra. "Information" javlja: Englesko-francuski zajam u Americi je gotova stvar. Cijeli bankovni svijet Amerike sudionuje ču od ovog zajma. Čini se, da su i nekoje njemačke kuće

iz zapada pristupile ovom zajmu. Sto se novca ne bude upotrebilo za isplatu tražbina u Americi, bit će u gotovom prezevu u Europu. Ispočeka bilo je Wilson protivov ovakovom zajmu, nu morao je popustiti. Tempora mutantur.

Raspoloženje u Egiptu

Chiasso, 24. septembra. U Chiasso stiglo je ponovo veliki broj njemačkih i austrijskih čini žiji su muzevi od početka rata internirani na Malti. Put [po moru iz Aleksandrije do Genova tra morao je punih 10 dana, posto je brod morao uvijek mijenjati radi prisutnosti njemačkih podmornica u Sredozemnom moru. Gosposije su upravo slavile susretljivost švicarskog konzula u Genovi Gosposije i nekoji Švicari, koji su se isto dobnno vratili iz Egipta protivjedaju, da je pučanstvo u Kairu priov entente, čemu su mnogo doprinijele nedisciplinirana australske čete. Hoteli su u Kairu kreaci ranjenim australskim vojnicima. Cenzura novina u Egiptu je uvijek stroga. Čak i talijanske novine u Kairu izlaze zaplijene.

Nakon odgođe Dume.

Kopenhagen, 24. septembra. Iz Petrograda izvještaju: Na prijedlog tajnika dume Dmirkova zaključili su članovi dume, da rade dalje u različitim odborima, kako bi raspravili osnove zakona, koje su podastre dumi. Vlada međutim sprječava izvedenje ovoga zaključka, stavivši zgradu dume pod voćku strahu, koja zabranjuje članovima Dume pristup u zgradu.

Smotra u Rusiji.

Stockholm, 24. septembra. Kako se javlja iz Petrograda odredilo je ratno ministarstvo, da se ima odmah provesti smotra za sva, koji spadaju pod vojničku službu, a koji dosada iz bilo kojeg razloga ne služe u vojnstvu. I za one, koji su proglašeni trajno nesposobni, nema iznimke. Smotra započima 11. 24. septembra i traje po prilici tri sedmice.

Balkan.

Uzrujanost u Italiji radi bugarske mobilizacije.

Lugano, 24. septembra. Vijest o bugarskoj mobilizaciji uzbudila je u talijanskom novinstvu veliku uzrujanost. Listovi bijesne protiv vlade u Sofiji i zahtijevaju da ententa zauzme odmah svoje stanoviste protiv Bugarske.

Bugarska povukla sve svoje paroplove iz ruskih luka.

Stockholm, 24. septembra. "Nationaltidende" javlja iz Sofije: Svi su bugarski paroplovi povučeni iz ruskih luka.

AUGUST ŠENOVA.

Kanarićeva ljubovca.

(Dalje.)

Te riječi bile su mojemu srcu nož. moralna sam se u trini pristojni na zid hodnika, da ne padnem na zemlju. Stajala sam tu nekoliko časova kao bez svijesti, zatim se povratih u svoju sobicu; tu padoh lievan na uzglavlje svoje postelje, pak sam dugo gorko, pregrorko plakala. Što sam ja imala na svijetu? U mojem životu bili svi ljudi redomice neveseli, živjela sam za se gotovo van svijeta. Ali bila sam barom nekako svojom gospodaricom, nije mi trebalo komu se klanjati, niti za koje bih obuzdavala svoju volju. I te male nevesele slobode da budem lišena, da dohajem maćuhu!

Oh pri tvoj riječi "maćuha" zabeleo me je do dna duše. Od maćuhe ne može dobiti biti, to se znače vrzlo po glavi. Tjerala sam se, da to nije moguće, otac da je pristar, nagmuća za ženske nijesam nikad kod njega vapzila bila, gospodarice nije trebalo, tu sam bila u kući, pa je pod mojom rukom sam uspijevalo: pak rekoh si, moj otac ljubio je i pokojniku majku, pričalo se, da joj je očećao pred smrt, da se ožamiti više ne će. Ne, nije moguće, to nije nego luda brbljanja, koju

je bašji jezik smislilo. Tako sam se luda tjerala za prvi mal.

Ali moje očajanje nije mi dalo mirovat. Sve više i više dubila sam se u zalosne misli, dozivala si u svoju pamet svaku i najmanju zgosticu, a moja utjelba, zadnja iskra moje nade prevrnu se u goru žalost i ljubi plač. Sjetih se, da je otac dobio i svoje novce haljine, da će isto zalaziti k Zirovićevim, da je od dna do dna bio sve više razdražen, pak mi je puklo pred očima. Ali koju žensku da uzme od Zirovićevih? Dvije kećeri bijahu udate, a jedna mala još nije bila udata. Koja je imala postati mojom maćuhom? Za nejzvestosno rovala mi je po srce ljude od crva. Cijelu noć nijesam stisnula oka. Klečeći kraj postelje molila sam se Bogu, neka odvratni to zlo od mene, kroz plač dozivala sam svoju majku, neka me bijednu zaštiti. Za dva dana dođje otac, pozva me k sebi i reče:

"Malček! Pobrini se, da mi kuća bude čista, sve neka se popravi, pobijeli, opere. Zaključane sobe otvori, prozračni, navlake skinu s pokućstva, obriši prah. priredi posteljnu."

"Hoću, oče," odvratih mu ja plašno, a pri tom svrjavio se sa sreće od teške muke. Nu datje ga nijesam smjela pitati, toliko me je strah bilo od njega. Ali on nastavi sam:

"Malček! Oženit ću se. Dobit ćes majku. Budi joj pokrama, stusaj ju, velim ti, to je moja volja; ona će odvijte bili gospodarica. Ne pravi nikakve neprikle, zapamti si to. Ona će mojom ženom, gospodaricom u ovoj kući biti."

Ne odgovorih ništa, premda mi je srce puno riječi bilo, d i rukne. Stajah pred oem kao ukopana. Najselnoć mi se zamagli, sve mi je crno bilo pred očima, padoh pred oem na koljena i zavapih kroz plač:

"Oče! Oče! Više riječi nijesam smogla. Ali moj otac ne ću ni tiš, uzvješ odu od kuće. Budućie nedjelje raznah u crkvi, koja je ženska sudjena za maćuhu. Poslije prodike ogazi župnik, da će gospodin Lenić remetićni usli gospodaricu Luciju Roderovu. Pri tom svrnuše se svaeće oči najrrije na mene, pa onda na drugu osobu, koja je kraj velikoga oltara na klupi naprama meni klečala, te me pod cijelom misom nekako drzovito motrla. Ona tobož od stida spuisti lice na molitvenik, a u meni se potreslo srce, duša, pamet, kao da mi je djava narivao živce, počeh od muke drhtati i jedva se izvukoh iz omla, što mi je reklo."

Sad sam malo, što me beka, misljah, da će otac uzeti i zovu usdijeljenih udovici iz našeg kraja. Ali me i ta kukavna nada prevrali. Zante li, tko je ku-

ta Lucija Roderova? Guvernantka kod Zirovićevie majnadje kećer, nekakva Švicarka, koja je posla guvernantom. Samo nekoliko puta bila sam tu žensku prije vidjela, samo nek-liko riječi iz njezinih usli pred crkvom čula, ali li to je dosta bilo, da mi se od kraja odrala. Bila je dosta mlada, imala je i fino lice, plavu kosu svijedlu poput zlata, mala usta i modre sjajne oči, nu nekako nije bila kao što naše djevojke friska, crvena, već nekako privetila, prisuta, a mazala je, kako se vidjelo, i svoje lice. Gledala je uvijek pobožno u zemlju kao stidljiva djevojčica, u crkvi živo iz molitvenika čitala, da su [?] se ženo neprestano pomicala, govorila je svojoi usnici odličjno i nosila se po svoje priprato, Čovjek bio mi mislo, da je kakova svetica, samo su joj male nožice bile uvijek za čudo fino obučene, pak ih je prebavicala, da pravo kažem, kao srnka, da im se je svatko čudio, jer to dakako ne pristaje uz svetlicu. Da, svetlica; sreće me od te ženske i prije odbijalo, ali poslije uskusi, da je to paklena zmija, da je to stvor, u kojega nema ni trunčica srca, koja bi dosta grješna bila zaklati i oka i muža svoga, samo da sebi, svojoj prokletoj oholosti ugodi.

(Dalje slijedi.)

Moskva protiv vlade.

Kopenhagen, 23. septembra. „Berlingske Tidende“ javljaju iz Petrograda: Magistrat i Zemstvo Moskve u posebnoj sjednici prihvatile su ovu rezoluciju: U sadašnje vrijeme potrebno je doći do sporazuma između vlade i zakonodavnih vlasti. Vlada mora uživati povjerenje puka t. j. ministarstva ne se moralo sastaviti iz parlamentarca. Ogdoga Dume nikada bude čim takva. Narod se ne smije odočeliti od neradne u ovo vrijeme. Ova je rezolucija pribijena po svim ulgovima grada.

Balkan.

Bugarsko srpski spor.

Genf, 23. septembra. Pariški „Journal“ piše cenzurirano: Što se sada u Bugarskoj zbiva jest početak bugarsko-srpskog spora. Položaj je do skrajnosti zdvojan. Centrovni je sporazum pokopao zadnje nade da bi Bugarska uza nj pristala.

Bugarski zahtjevi.

Berlin, 23. septembra. „Lokalan-zeiger“ javlja iz Lugana: „Idea Nazionale“ objavlja slijedeće brojaj iz Sofije: Uslijed koncentracije rumunjskih i grčkih četa na bugarskoj granici, bugarski je ministar izvanjskih poslova naložio poslanicima u Bukarestu i Ateni da zahtjevaju točna razjašnjenja od dviju vlada obzirom na ove koncentracije.

Grčki kralj u talijanskom poslaništvu.

Lugano, 23. septembra. „Corriere della sera“ javlja iz Atene: Kralj Konstantin podao se jučer navečer u talijansko poslanništvo na gozbu, što ju je priredilo talijanski poslanik Bonzari za maleni broj gostiju. Kralj se je potpunom oporavio, „te je ostao kod poslanika do 1 sat iza ponoći.

Rumunjske granice.

Sofija, 23. septembra. Princip zatvorenja rumunjske granice obzirom na ulov robe iz centralnih država i dalje se drži u kreposti, nu u pojedinim slučajevima već se nekoliko puta popustilo. Rumunjska je dalje dozvolila, da se može odvesti iz Rumunjske ono žito, što su centralne vlasti kupile prošle godine, te je dala neke polakšice obzirom na provoz materijala u Bugarsku, Grčku i Tursku.

Ristić u Bukarestu.

Budimpešta, 23. sept. „Az Est“ doznaje iz Bukaresta: Srpski poslanik u Rimu, Ristić, stigao je u Bukarest u posebnoj misiji. Njegov je povjerenca Rumunjska, da isпита, kako će držanje zauzeli Bukarešta napram Srbije. Čini se, da je on za ovo stvar najspisobniji, pošto je u Bukarestu u dobrim odnosjima sa mnogim ličnostima od vremena, kada je tamo bio kao srpski poslanik.

Bugarska i balkanske države.

Budimpešta, 23. septembra. „Az Est“ javlja iz Sofije: Ministar predsjednik Radoslavov izjavio je jednom ođaslanstvu, da je položaj jako ozbiljan, te je Bugarska prisiljena, da se obuzda. To ne znači, da se pregovori sa „ententom ne će nastaviti. Bugarska vodi živalne pregovore sa Rumunjskom. U slučaju, da navali Grčka, poduzeće su već potrebite mjere. Protiv Srbije treba energično nastupiti. Sa Turskom dosta je to konačnih pregovora.

Srbija odlikovala francuskoj zrakoplova.

Genf, 23. septembra. Iz Beograda se javlja: Poznati francuski aviatorč Paulhan, pobudnik putovanja London—Manchester bio je odlikovan od srpskog kralja Petra. Prijestolonasljednik Aleksandar predao je zrakoploven na beogradskom polju kod priredne svečanosti o odlikovanju, i onda se digao s njim na zrakoplov te su ostali u zraku tri četvrt sata.

Utvrđenje srpske granice.

Köln, 23. septembra. „Kölnische Zeitung“ javlja iz Sofije, da su tamo stigle vijesti e Srbi utvrđuju granicu napram Bugarske.

Odstup turskog područja.

Sofija, 23. septembra. Dunas dolaze u Dimitok turski i bugarski zastupnici, da izmijene dokumente o predaji područja Bugarskoj. Iz Sofije su zastupnici već jučer otputovali.

Ententa opozvala svoje poslanike iz Sofije?

Beč, 23. septembra. Bukarestanski list „Sera“ javlja iz Soluna: Štari se vijesti, da

su poslanici entente opozvani iz Sofije. Engleski je poslanik već otpremio svoj arkuv u Solun.

Zukarešt, 23. septembra. Sofijski dopisnik lista „Dimineața“ javlja, da poslanici četvornog sporazuma ne će zapustiti Sofiju, makar ako Bugarska odbije nove prijedloge.

Na rumunjsko-bugarskoj granici.

Berlin, 23. septembra. Sva su mjesta na rumunjskoj granici prenapunjena vojništvu. Počelo se na oćigled putnika uz samu železnicu kopati jarka i stupice, te postavljati zapreke od žice. Susvim tim je raspoloženje s jedne i druge strane granice mađu pućanstvom mirno. Među diplomatima u Sofiji i Bukareštu niko ne vjeruje, da bi među ovim državama moglo doći do rata. Poštanski, brojavni i železnički promet u Rumunjsku nije se još otvorio: promet iz Rumunjske traje nesumetno dalje.

Grčka zvanična izjava.

Atena, 23. septembra. (D. u.) „Agence d'Athènes“ objavlja slijedeće priopćenje: Vlada slijedi mirno razvoj događaja te će poduzeti sve mjere, da bude spremna za svaki slučaj. Između kralja, ministra-predsjednika Venizelosa i generalnog stožera vlada potpuno suglasje.

Utisak bugarske mobilizacije u Londonu.

London, 23. septembra. (D. u.) Reutersov dopisni ured javlja: Bugarska je mobilizacija naravno izazvala u diplomatskim krugovima uzbuđenost, akoprem je bila predviđena i ova mogućnost. O značenju mobilizacije nijesu si u Londonu još na jasnem. Bugarsko je poslanništvo izjavilo, da e Bugarska ostati neutralna ali oružjem u rukama.

Briatani ne odstupa.

Bukarešta, 23. septembra. (D. u.) Službeni „Viceul“ kategorično demantira glasine o ostavki kabineta Briatani.

Bugarska i Balkan.

Lugano, 23. septembra. „Corriere della sera“ prima od svojeg rimskog dopisnika slijedeće prikazivanje iz „vrlo kompetentnog i sigurnog diplomatskog izvora“ ili bolje rećti, prema najvjerojatnijem nagovještaju, od ruskih poslanista u Rimu: To rusko prikazivanje kaže, da se Bugarska ne zadovoljava obećanjem budućih odstupa, nu moralnim jamstvom entente, nego da zahtjeva neposredno zaposjedanje e obećavanih područja. Da u slučaju udovoljenja ovome bugarskom zahtjevu, što je radi srpske opoznosti nerjevano, ne bi Bugarska priznala Srbiji, osim neutralnosti, druge, t. j. oružane pomoći, jer da ne smatra još prvi čas za to, niti se osjeća dosta jakim za duže ratovanje.

Ovihito je zanimljivo, što prema ruskom osvjedotoženju, vjeruje Bugarska u pokleđu središnjih vlasti. U ostalom, da Bugarska kani i po odstupu jednog područja sa strane Srbije, u slučaju njemačke pobijede, isto navvati na nju. S druge strane, da si je prema Turskoj pridržala slobodno ravnanja, sa svim tim, što se je za sada s njom potpuno sporazumjela. Da joj ententima nota ne nalaze ruke za odgovor, ali da e ejoj se eventualni uspjeh vidjeti nakon tjedan dana. Da nastojanje entente traje dosta dalje, ali skoro bez nade, jer da Bugarska nije zadovoljna ni rasirenjem zemljišta, ni načinom odstupa. Da je osnova privremeno zaposjedanja Makedonije po talijanskim ili imim četaima, već prema istom izvoru propala. Radi toga, da ententi ne prestaje drugo, nego uplivali na neutralce odlučnim uspjehom na Dardanelima.

Iz neutralnih država.

Engleska kontrola Amerike.

New York, 23. septembra. „New York World“ započeo je nizom članaka u kojemu dokazuje, kako je Engleska htjela kontrolirati američku trgovinu. Dokazat e se, da je Engleska zahtjevala, da Amerikanci ne smiju prođavati svoju robu, ako na to ona ne pristane. „American Woolen Company“, koja nije na ovo htjela pristati, ne može dobiti nikakve vane, akoprem ona svoje poslove vodi samo sa američkim trgovcima. Firma Oelrichs i dr. morala se je obvezati, da ne e svoju robu prođavati Njemačkoj ako je htjela imati vnu iz južne Afrike, što ju je kupila prije rata. Engleska je vlada imala u Americi svoje agente, koji su to već nazdrali.

Jugozapadna fronta.

Ponosnije nu igdje osjećamo mi na toj fronti divotu naše organizacije i otporne sile. Talijani u četiri mjeseca nalaze se pred našim nepokoleblivim pozicijama protiv razjarenog čovjeka, koji bi htio glavom probiti zid.

U njihovoj nevolji došao je Joffre sokoliti, te da im pomogne podijelio im draćevijem poduku: „Njemačke pozicije treba polaganog ođlodati.“ Tu su u istinu Talijani poduzeli metodu djelomičnih navala. Od Boveca do mora kucaju na svaka vatašca, ne e li možda koje lakše popustiti; ali oni kucaju uzalud.

Poslije njihovih posljednjih navala blizu Tolmina, njihova ofenziva, kao izmarena, bila je malo zadrijemala. I topništvo je mrtvo palilo i pješadija štedia se. Od iscripanih četa nije se moglo zahtjevati energičnije akcije. Nije možda pazurala talijanska vojska samo iz potrebe, da odolane, nego da stvori drugih odluka. Svrjezim četama uistinu počimju od par dana opeta Talijanci, da se muće navlaćuju na više mjesta.

Dok tako neprijatelj kroz mnogo mjeseca pravi raznih eksperimenata, mi se branimo na jednom te istom mjestu, te imamo prigode, da svoje pozicije od mjeseca do mjeseca, od dana do dana paće, sve jaće utvrimo.

Još tvrdji od krasnog kamena, prijeci Talijanima ulaz u naše zemlje, čvrsti naš vojniki, koji je nepomičan u ovjerenu o svojoj valjanosti, o svojoj otpornoj snazi, o divnom uređenju naše vojske, koja preciznošću stroja, automatično i mirno odbija svaki napadaj.

Zato nas ne mogu Talijani ničim iznenaditi, zahtjevaju se danas proti Bovecu, drugi dan proti Tolminu ili Dobrodovu i Gorica bila je opeta bombardovana. Sve već uspjeha!

Kapitalizacija ratnih renta.

Čitamo u „Hrv. Lloyd“: „Kölnische Zeitung“ br. 904 od 1915. donosa važan članak, kojeg je poslao sa bojnog polja jedan liječnik. List se sudržava vlastite kritike i daje taj list javnosti na prodajenje. Taj liječnik preporuča, da se ratne rente kapitaliziraju, t. j. da se dade nastalim u ratu mjesto rente stanoviti kapital, kojim bi mogao započeti posao i koji bi mu nosio više nego što bi rentom dobivao. To preporuča zato, jer je jednom siromahu sa više djece teško živjeti od rente, a iz posla da e u većini slučajeva moći živjeti.

Dakako, da se u svakom slučaju ne e moći upotrijebiti taj sistem, jer e biti slučajna, gdje e bolje proći onaj, koji e uzivati rentu.

Rećeni liječnik spominje, kako je teško ustanoviti stепен nesposobnosti i prema tome odrediti rentu. Naprotiv je u Švicarskoj dokazano, da se radna sposobnost pojedinaca dizala, kad su im rente kapitalizirane bile.

Na taj način stvorila bi država mnogo na alih kapitalista, koji, bi se vlastitim radom i snagom dizali.

Kod nas se pripravljaju ratnici na razna zvanja, a kako e to djelovati o tome smo mi već govorili u ovom listu, pa bi doista vrijedno bilo, da se isto više poradimo toga, da nasi invalidi postanu samostalne privrvene jedinice, a ne namještenici bez temeljnog znanja — na štetu mnogih drugih namještenika, koji su za svoje zvanje sticali znanja i prakse.

Predlog rećenog liječnika je doista umjestan, jer radi samo relativno za kapitaliziranje rente i daje državi pravo da pronući, gdje bi jedan ili drugi sistem mogao biti bolji.

Kod nas je to tim važnije, što e veći dio invalida bili poljodjelskog staleža, a manji dio e poticati iz građanskog, pa namji dio se lako moglo pronući, kako bi se moglo sa jednim, a kako sa drugima postupiti i što bi bilo bolje, nego da se uće ljudi za lugare, bankovne činovnike i trgovačke namještenike.

Kod mjesovih superarbitraža ustanovljuje se renta prema postotnoj procjeni nesposobnosti. Medjutim 90 po sto takvih ljudi su nezaohtovljeni sa ustanovljenom rentom, a ti ljudi e biti još više nezaohtovljeni dok rat mine, pa e u svojoj privredi naći veću konkurenciju sposobnijih, dok on svojom nekrivom ne e moći izdržati.

Mi drćimo, da se inađu voditi rasprave o budućnosti naših invalida u društvu za potpomaganje invalida, pa zato još jednom na srce stavljamo gospodi oko tog društva ovo pitanje.

Razne vijesti.

Ograničenje proizvodnje piva u Austriji.
U Austriji ograničena je od listopada 4 do 50 posto proizvodnja piva. Naredba, kojom se provadja to ograničenje, nije nova naredba, već je to prolongat staro naredbe, ali e se u konzumu ipak opaziti umanjena proizvodnja. Ova mjera iz dana je zato, što je proizvodnja jećmanja ove godine od prošle godine, pa je zato samo 30 posto jećma doznačen za proizvodnju piva, tako da e se produkcija austrijskih pivovara snižiti do polovice bivše proizvodnje. To e se osjećati u prometu, pa se misli, da e se poput u Münchenu ograničiti toćenje piva na stanovite sate. Ogranićenjem proizvodnje trpjeli e i flus-ker, jer je porez na pivo iznosio bivših godina K 280 milijuna. Uslijed ovih mjera obuekuje se u listopadu povišenje cijena piva u Austriji. Razlozi tome navode se isti, koje smo već jednom u našem listu prigodom povišenja registrirali.

Salama i šunka. Salama je dosegla već cijenu od K 12 po 1 kg, doćim je prije stajala nešto preko 4 krune. Naravski da je trgovcima u opće s ovim arlikom teško trgovati, jer kupci silno malo dobivaju, a puno moraju plaćati. Isto je sa šunkom, te su neki trgovci i obustavili prodavanje ove robe, jer ih srce boli tražiti silne cijene.

Silno poskupljivanje svinja u Beču. Zadnjih dana nastao je opet silni poraz u cijena svinja i to uslijed slabog doćona. Tako je u jednom dana cijena poskoćila za 35 do 40 kruna po 100 kg, tako da 100 kg žive vage stoji 44 K.

Zabranjeno je prođavati austrijske trgoprodbe. Ministarstvo je izdalo naredbu kojom se strogo zabranjuje prođavanje trgovacačkih prođobda stranim država ili pripadnicu stranih država. Nu djelomična prodaja nije dozvoljena.

Trgovna riža na Rijeci pristala je raditi, jer nema za izradbu sirovina. Medjutim se javlja, da je ova trgovina tako ljepljivo zaslušala, da e moći isplatuć do sadanje dividende, eventualno e e moć djeću vremena izdržati i druga poslovna poremećenja.

Stanje sladorne repe. Uslijed nepostojanog vremena porasla je repa u težini ali još zaostaje postotni sadržaj sladon, kao što smo to već u prošlom broju jećavili.

Nabava sijena i slame. 5. vojnom etapom zapovjedništvo treba već kolićine sijena slame. Pozivaju se zainteresi, da svoj ponude za dobavu spomenutog sijena slame čim prije podnesu 5. vojnom etapom napovjedništvu, bojna post. br. 118/15.

U ime Njegova Veličanstva cara!

C. kr. kotarski sud u Buzetu po tuđi funkcijonara državnoo odvjetništva iz javnoga tužitelja protiv Mla Paulietič radi § 112 Z. 16/1/1896 L. D. Z. iz po. 1897. br. 89 u prisutstvu funkcijonara državnoga odvjetništva Bizigato kao javnoga tužitelja optužnika, koji se nalazi na slobodi, nakon glavne rasprave danas provedene na osnovu prijedloga utjećenog od tužitelja, da se uporabi zakon

sudio je:

Mla Paulietiča pok. Andrije i pok. Malje Bentić iz Roča, tamo boraveće a prođalajuće, 58 god. st., kat. vj., oženja, krćmar, bez imetka, imanja, već oženja, radi prekrsaja o hrani,

krivim:

da je dne 5. proslog julija otpočeo iz Roča u Palu u svrhu prođavne mljećine koje je bilo navodnjeno te tako patreću hranive predmete u svrhu zavaravanja prometu i trgovini dakle prekrsaja § 112 Z. 16/1/1896. L. D. Z. iz god. 1897. br. 89 L. D. Z. te biva zato na osnovu čl. 112 paragrafa uporabom § 266 k. z.,

osudjen

na dva (2) dana zatvora te na plaćenje stupanićnih froškova i omih ovrsne kazne. Osim toga proglašiti e se nazoćna sudu na trošak optuženika u „Hrvatskoj Listu“ u Pul.

Omissis.

Buzet, dne 12. augusta 1915.

Vloda v r. Dr. Volarić v r.

Njemačko-austro-ugarsko konjanstvo.

„Grazer Tagespost“ donasa u broju od 23. septembra. Veliki događaj dneva je pojava ruskih tmežica konjanstva za liprom ruskog vojske. Ruski komandant izvještaje o toj opasnoj pojavi sa malo riječi. Ali ratni izvještaji pariskog „Zurnal“ poslao je svoje listu opširniji članak: „Najopasniji događaj, događaj, kojemu se nije nikada nadalo, jest dokazanje puni iznenađenja divizija njemačko-austro-ugarskog konjanstva, koje podupiru mnoge izabrane čete strijelaca na automobilima. O cilju tolikog konjanstva ne slažu se protivna mišljenja, da li se misli Rusima prekinuti svezi sa stražnjim četama, ili pak poduzeti navalni prema Minsku i Smolonsku od opkolje Rus. Mišljenja su se to malo slažu, da su tih trinaest divizija njemačko-austro-ugarskog konjanstva, koje su postavile uz željezničku prugu Molodetskoje—Polock.

„Corriere della sera“ dodaje, da ta vijest upravo uprežavaju, jer da 46.800 konjanika predstavlja ogromnu vojnu silu. Tolike čete dragim, ali i hvarom mogu se rasiriti na net-njernoj crti te skrivati za sobom velikih sila pjesništva i topništva. Neka je tim silama ljudi koji cilj činjenica je, da su to konjanike divizije prodirle 100 km prema sjeveroistočnoj Vilne. Potom je ruska crta probijena.

„Temp“ javlja, da su dvije od tih divizija austrijske, i da ove voje topništvo i strojne puške, te da su se postavile uz željezničku prugu Molodetskoje—Polock.

Washington i Vilna.

„Vossische Zeitung“ piše: Rok odluke na Balkanu primio se. Ne će nam ništa nova otkriti, jer je poznato, da se je Bugarska već odlučila, te znamo po Bugarskoj kako će i ostala lica kocke gledati. Ali ipak će uredovne note biti i sa strane same formalnosti od velikog zamasa, što će se napokon otkriti razvile praline sile, te će otvoreno i čisto i narodi četvornog sporazuma i oni neutralnih država opaziti i čuditi se prezimom gotoljni golemih izmisljotina i lazi, kojima li je entinita štampa zavaravala.

Talijanski tisak, koji je dosad namjerice prama talijanskim interesima slikao ruzičastim bojama balkansko obzorje, počinje već mijenjati boje. Tako „Corriere della Sera“ priznaje, da je Bugarska sklona centralnim vlastima. Sila, što ih goni priznanju, da će se za dugo morali odreći svojim nadama na Balkan, za Talijane je gorka. Te su u je nade jedino tješće u neuspjehu sa osvojenim „njezihi“ neokupljenim provincija na sjeveru. Naplitali čemo se na Balkanu, mislili su, dok se nije oti i položaj na Balkanu rasičilo, tako da nema za Talijane prilike, da će moći u mitnom lovu. Taj će rat za uvijek sprječiti Italiju, da poslana jaka u istočnoj polovici Sredozemna mora. Da toga zasluzuju, moralo bi se imati doista saznanja za Talijane, jer već sada postupaju novi njihovi saveznici s njima najgora, što se misliti može. Italija po-

uzdavala se u engleski i američki novac. Engleska tješnjostnozd s Italijom već je dosta znana. Ali opeta čini se, da im ni američki zlatni golubovi ne kane doletjeti u gladna zdrijela. Zajam, što se u Americi čini saveznicima, biva po načelu: samo vjerujući za dobavljeni ratni materijal. Čini se, da ni za zajma u formi ratnih dobava Italija ne dobiva u Americi, jer se još nije za nijednu talijansku narudžbu u Americi čulo.

Budni se radi o zajmu za isplatu već dostavljenih narudbi, hoće američanska vlada lakše privoliti za takav zajam. Razumije se samo po sebi, da Sjedinične Države ne mogu naprosto zabraniti svojim bankirima, da dadu svoje novce u zajam inozemcima. Ali ipak, kao svaka druga vlast, i Amerika je u stanju, da pravi takvom zajmu potoška. I predsjednik Wilson čini se, da je svjestan, kako je trpljenjem zajma pošlo za korak naprijed preko teške do koje je mislio poći. Podavanje zajmova ratujućim državama prijateljske je neutralnosti i teško se daje složiti s pojmom neutralnosti. Ali kako se misli na korist i bogatstvo, što nose ratne dobave Americancem, shvaća se, kako se vlada u Americi nalazi pred stanjem, kojega ne može zaprijetiti. Ta tko bi mogao i kušati, da stane na put priklama, po kojima je mjenbeni kurs američkog dolara neizmjenjivo visok postao uslijed golenog pritoka engleskih, francuskih i ruskih mjenica na američanska tržišta? To stanje napunja Americance ponosom, ali što je glavni za njih: pune se i njihove novčarke.

Ali i najni visoki kurs dolara ima u neoprliku za burzije, da primaju dobavljači manje novca, nego su isprva mislili. Pošto nije ni za pomisliti, da će se iz Londona poslati velika množina zlatna u Americu, to da ne izgube puno na diferenciji novčanog kursa, ne preostaje zajam, nego da Sjedinične Države dozvole zajam i vriednosti u Americi, da se tako osiguraju i izjednače američanske tražbine u Engleskoj i Francuskoj.

Sada se pokazuje, kako je sudbonosno teoretsko shvaćanje Americance: da dobave oružja u nikakvoj mjeri ne znače još povredu neutraliteta, jer ima za njih kao posljedjen sjašnji dolarov kurs. A posljedica takvog kursa je opet uzrokom, da vlada dozvoljava i ne prijeti nikakom zajmu, što sprema sigurno neugodnosti vodećim krugovima radi povrijeđene neutralnosti.

Razumije se, da je jaka stroja u Americi protiv dozvole zajma upravo radi prijenosa izvoza uslijed visokog kursa dolarovog.

Ti idealisti misle, da bi se tina izvor oružja praktično prijetio i postavilo se tešku zaprieku produženju rata. I misli sasvim prave. Ali i eksperti poljodjeljskih i industrijalnih proizvoda izvajuju još mnogo robe, koja nije za ratujuće države određena. I njihovo se izvažanje jako otežuje širokim kursom dolara. Ako takvi kurs vlada dugo tolerira, prouzročit će cijelu oloju nezadovoljstva med eksporterima čita i pamuka. Ovi proizvođači, koji i bez toga čete ratne neoprlike, farmeri, eksporteri, trgovci krivi su da američka vlada nalazi kao med nako-

čin da zaboravi! I taj čvor morno je on, Rok Subara, večeras kao „Crvene lisice“ da načini, jer dobro znađe, e je sa sobom ponio bio po sve čistu mararam, koju je sam izradio bio kod kuće iz ormara i stavio u džep. I eto je sad nikako ne može da se sjeli, čemu je taj nesretni čvor, grom ga ubio, a bio je dosad čvrsto uvjeren, e mu nije a ma ništa od onoga, što se je večeras zbivalo, ispalio iz pameti. Pa da ne očajta!

I gospodin se je Rok Subara zastavio usrijed ceste i zamislio u duboko misli. Ali sve uzalud! Mislio ovako, mislio onako, nikako ne može da mu padne na um, kako i zašto je taj čvor u njegovoj mararami. Strano! Jos jedne četvrt je sada bio zadovoljan, srećan i radostan, a sada kad ga je i opet jedinom izdalo pamćenje, ali ma upravo ljudski izdalo: kad bi drugom zgodom slučajno našao čvor, tad bi se a ma svaki put odmah sjelio, zašto ga je zvezao bio, ali sad se eto domislja već preko pola sata ovdje na cesti, ali ništa i ništa! I to upravo upravo danas, kad bi ma i svoja glava dao, a nije ništa zaboravio.

One noći nije gospodin Rok Subara tako rekavši a ma ni oka stisnuo. Sve su mu misli bile zabavljene čvorom na mararami. U duhu je povratio bio možda već po deseti put sinoćju zabavu kod „Crvene

valom i batom. U tu i druge neprilike njelasto-političke naravi doprla je vlada vylastom krivnjom. Nama, piše „Vossische Zeitung“, može biti svjedno da li trojni sveo dobije ili ne zajam u Americi. Pače može se uzeti, da nam ne će biti nimalo nesimpatično sklopljenje zajma. Jer engleske i francuske novine uvijek su pisale, da u slučaju diplomatskog prijeloma med Njemačkom i Americom, ta će saveznike ne samo oružjem, već i novcem opskrbljivati. Sada će taj prizor neutralci doživjeti, ali će ipak usprkos svega vidjeti, da je svjedono Njemačka pobjediteljica i u bojem staju, nego njezini neprijatelji. To može jedino samo podignuti upliv centralnih vlasti pred neutralcima.

Kako dobro Nijemci stoje imao je svjedočanstvo svijet i pred malo pokop Vilne. Maiorično izvješće naše vrhovne vojne uprave ispuštilo je svaku naklonost iz onedalekosežne vijesti. Ali izmrdju ono malo riječi dađe se ipak mnogo veseloga pročitati. Svakako je zauzeće Vilne najbolji odgovor na Lord Kičenerove govore u engleskom parlamentu. Kičener označio je naše pobjede u Ruskoj kao prekrivne poraze i narugao nam se radi praznih tvrdjava, što u naše ruke ostavlja. Označilo se ništa manje nego praznima tvrdjave, gdje se zaplijenilo na tisuće topova, neizmjenih množina provijanata i kolosalnih skladišta municije. Ne može se reći, da je je doprema topova u Novo-Georgjevski i Kovno za dugo poduzela van da ih se dugo dugo sačuva. A ni o Vilni ne smije se tvrditi, da nam se je svojevrijem prepustila i ispraznila, jer osvojili smo je nakon vrlo oporčnih borbi. To je zauzeće široki potez, kojim se prekrizalo Kičenerova računanja.

Gublik Vilne i diplomatske izjangle na Balkanu morao bi jako uplivali na ruske pravke. Njemačke se je stampa jačila radi odgode Dume bez uzroka, jer nama je svjedono, je li u Rusiji vlada reakcija ili puk. Mi se ne bojimo ni ruske reakcije ni revolucije, jer nesmetano pobjedujemo, čekajući da li, ako, kada i komu će u Ruskoj naprije vratiti se pamet.

Ozbiljna molba pretplatnicima!

Današnjemu broju priložili smo položnice poštanske štedionice u sorhu zaostale i buduće pretplate. Na nekim položnicama označen je dan, od kada je pretplata za dolinog pretplatnika zaostala, te možimo iste, da zaostatak podmiri i pošalju barem za mjesec pretplatu unaprijed, inače ćemo im list sa 1. oktobrom zaostaviti. Dosadnji broj pretplatnika i čitačeta mogao bi list uzdržavati, odnosno osigurati mu život, e to je moguće samo uz točno priplatu.

liscie“, u pamet si dozva svaku i njeznatniju potankost, no — ništa, ništa!

Ali stani! Da nije možda u onaj uzduženosti, kad se je zahvaljivao na Miškodov nazdravici, spomenuo možda stolov, česa se eto ne sjeda? Ali ne! To sjedno bi se barem da je načinio čvor i zašto ga je načinio! Haj! Haj! Doista, takova nam se stotrijeznik nije još nikad bilo dogodilo, a to je sinoć doista bio trijezan!

Što da učini? Da se osranubi pred svojim drugovima, koji su mu sinoć živo povijadljivi, kad je tvrdio, a nije zaboravljiv, kako neke „zlobne duše“ govore, nego ovdje ondje tek zabavljen ozbiljnim mislima? Zar da sama sebe utjera u laž? Ne, ne, to ne smije da bude, nikako ne, pa bilo što bilo! Nesto mora da učini! Ali što?

Takove su eto crne i nemirne misli osvajale gospodina Roka Subaru do ranoga jutra. Neispavan, izmoran i izmučen izvuce se iz kroveta. Tijelo mu je bilo teško poput slova, u glavi mu je šumjelo, eto mutne, a lice bijelo, kao da je čitavo noć probio uz vino u zagušljivoj kakovoj krčmi.

Sav pokunjen dođe u ured. Činilo mu se, kao da ga drugovi nekako čudnovato ispod oka pogledavaju i kao da iza njegovih ledja nešto tajnastvra šapuću,

Razne vijesti.

Otkrivena grobnica bosanackog voľmoć. „Hrv. Dnevnik“ javlja: Nedavno je direktor ondi, velike gimnazije u Travniku g. Iv. Kujundžić našao u Turbetu (kod Travnika) krasnu, izvrsno sačuvanu grobnicu, na kojoj se odgonetno slijedeći natpis: Ase leži uzmožni muć teupija Batalo bosanacka a pisa Radomil dijak. Stvar je odmah priprioć savjetniku g. dru. Čiri Truhelki, direktoru hoo-herc, zem. muzeja. Na temelju se listina ispostavilo, da je taj Batalo bio gospodar Lašve, vrlo glasovit, a dvorca mu je negdje u prekrasnoj okolini Turbeta. Bio je u ženidbenom srodstvu sa slavnim Hrvatom Vukčićem. Tako nam mnogo toga pričać žade davno pokopana povijest i tvrde stijenje sredobosnackoga krsa.

Dr. Matko Laginja. Zagrebačke i ljubljanske novine javile su, da se dr. Laginja nastanio u Zagrebu. Na je zastupnik poslao spomenutim listovima slijedeće pisamo: „Molim Vas, ispravite lo, da se moji znaoci i suplemenjaci po Istri ne smuteju bez razloga. Ja do volje Božje i do krvave sile ne kanim ostaviti Istru i drzim, da to nije potreba.“ Dr. Laginja boravi u Voloskom, kamo želi, da mu se šalju pisma i u buduće.

Rod grožđa, kako već javismo, ovo je godine u Dalmaciji neobično slab. Man ne odavud se tuže, da su vinogradi peronosporom bili dobrim dijelom uništeni. Iz Hvara pišu, da na otoku plod izostao je jedva jednu petinu larskog. Pozno je ploda manje, lo je naravno, da su cijene poskoćile. Na Hvaru su popriječne cijene za 1 stolarit masta 100 K.

Produženje moratorija u Bosni i Hercegovini. U Sarajevu je održana anketa o produženju moratorija za one kotare, koji su u neposrednoj blizini ratnoga pojasa poradi vojnih operacija trpjeli štete. Radilo se i o produženju moratorija za evakuirana područja. Anketa nije preporučila, da se u evakuiranim gradovima Mostaru i Sarajevu produži moratorij. Postavljen je rok uvjeta, da se rok prezentacije i uložanja protesta produži na 60 dana. Ovaj rok pruža mogućnost vjerovnicima, da međusobno mjenice i obveze mirnim putem izvrajuju. Anketa je na koncu dala neke upute za ravnaje bankama i sličnim institutima.

Iz osvojenje Poljske. Ijubljanski „Slovenski Narod“ piše: Njemačke su oblasti raspustile poljski centralni odbor u Varšavi i sve kraljevinske podpodore po čitavoj Polj-koj i to zašto, jer je taj odbor razvijao živahnu političku djelatnost i počeo raditi kao neka poljska narodna državna organizacija. Na čelu je centralnom odboru bio knez Lubomirski. S raspustom odbora odzduze su mu dakako i sve javne agende, koje je do tada vršio, tako osobito škola za školstvo Poljske, koje su sada preuzelo njemačke oblasti. — Drukije je življenje normalno, u kazalištima, varijetama i ostalim zabavistima vlada živahan život i trgovina se pridiga.

Hrvatski umjetnici na talijanskoj fronti. Hrvatski umjetnici profesor Robert Fran-

Premda je gospodin Rok Subara na sva usta uvjeravao, e mu je posve dobro, premda mu je na usnicama lebdio smijesak i premda su oči njegove živahno žmirale, i pak se je jasno razabiralo, e nije s njime sve u redu, smijesak je njegov bio ukocen, žmirkanje njegovo zvučivo živahnost nekako prisijeno, lice bijelo, da dovrši prekinulu saljuju zudu, nego na brzu roku plati kavu, obuce ogrjač i oprosti se sa društvom, koje nikako nije moglo da shvati, što se je s njime iznečudo zbiljilo. Dvojica iz društva htjedose „za svaki slučaj“ da ga oprlate kafi, no gospodin se je Rok Subara utjudio, ali i pridržao zahvalio na ljubeznoj i prijateljskoj njihovoj ponudi.

Kad se je našao samo na ulici i kad nije trebao više pred ljudima da se prevrva, nestalo je začas smijeska s usana, pogled mu se ukocio, a na licu se pojavio izraz očajnosti. Jest, gospodin je Rok Subara doista bilo da očajava, i te kako bilo, do očajta! A imao je i razloga, opravdana razloga!

Pomislite samo! Kad se je ono u kavani za pripovijedanja šaljive onezode masio u džep za mararam, napisao je na njoj — krunan čvor, trista mu ječa, čvor, koji je imao da ga podojati na nešto, na što on ne smije i na koji na-

Sumorno sjedne za svoj stol i dade s na običajni dnevni rad. Ali posao mu danas nikako ne će da polazi od ruku kao obično. Svaki čas bi mu se znale oči zaklopiti, ali ne za dugo, jer bi mu za tren oka pa na pamet zlokobni onaj čvor na marami i on bi se trgnuo, kao da ga je tko trnom ubio. Oh, taj čvor, taj čvor! Tko zna, što je ovdem ili ovomu od sinoćnih drugova obvećo, tko zna, što ima danas da učini! A on eto o svemu tomu ni pojma! Kako li će se sve to svrsiti!

U to eto Joce da njegovog stola. I ovaj kao da je presrećeno pogledao. — Dobro jutro, Doko, kako je? — Hm! — promrnuja ovaj kroz zube nekako nesigurno i bojazljivo, — hm, dobro, posve dobro! — Do bijesa dobro! Ta kakav si evo, kao da te već smrt drži u svojim pandzama! Nije, prijatelju, oprosti mi, nije doista vino za tebe! — Kakovo vino! — začudi se gospodin Rok Subara. — Zar nisi i sam vidio, da nijesam gotovo ništa ni pio! — Istina, pio nijesi mnogo, barem kod „Crvene lisice“ ne, ali zato si se bez sunjaje svratio u koju drugu krčmu i ondje . . . . (Konac slijedi.)

Veliko ratno i krunsko vijeće u Kragujevcu.

B u k a r e s t, 24. Iz Nisa javljaju: „Samouprava“ izvještuje, da je kralj Petar otplovao u glavni stan u Kragujevac, gdje se ima održati veliko ratno i krunsko vijeće.

Nakon mobilizacije u Bugarskoj.

R o t t e r d a m, 24. septembra. Iz Sofije javljaju: „Bilgarski Targovski Vestnik“ izjavljuje, da bugarska vojska ne će krećati protiv Turske i da pretežna većina naroda, u skladu s vladom, simpatizira s centralnim vlastima. I oporbni listi izižu uvjerenje, da za Bugarsku može vrijediti samo tješan priključak uz Austro-Ugarsku i Njemačku. Položaj je ministarstvo predsjednika Radoslavova radi povjerenja kruna i naroda čvrsto. Vlada je Radoslavljeva odlučna i ne će uzaknuti. Ona se ne boji grožnje četvornog sporazuma.

Kako je u Beogradu.

S o f i j a, 24. septembra. Iz Beograda ovamo pripjeli putnici pripovijedaju, da su pod vodstvom engleskih instruktora gradske utvrde djelomično obnovljene i preučišene. Utvrde na Savi spram Zemuna providjene su leskim topništvom, s kojim upravlja engleska komanda. Kalmegdan, prijašnje šetaliste, pretvoreno je u tvrđu sa zaklonistima. Munjara na Savi je ispraznjena, a roba iz skladista i stanova odnesena na cestu iz Save. Civilno je pučanstvo ispraznilo Kalmegdan. Mnoge su zgrade porušene, da topništvo uzgogne hojje pucači. U zidnije se doba vratio veći dio pučanstva u grad, a i veći je dio novina počeo opet izlaziti u Beogradu, gdje je život po kavarnama i zabavištima kao u normalno doba. Radi toga, što su srpska vlada i skupština ostale u Nisu, gdje se nalazi i dvor, nije bilo pučanstvo baš osobito sigurno. U zidnije su se doba opetovano javljali austro-ugarski zrakovljevi nad Beogradom, te su bacali bombe na utvrde i djelomice ih razorili. Kolodvorska je zgrada privzorno uspostavljena. Nasljednik prijestolja Aleksander ponovno je posjetio Beograd u svrhu vojničkog inspiciranja.

Bugarsko-turski ugovor.

S o f i j a, 24. septembra. Danas obnarodovano službeno pripćenje o tursko-bugarskom ugovoru posvuda se je ovdje duboko dojmilo. Rusofilski krugovi smatraju ugovor konačnim neuspjehom politike četvornog sporazuma.

S o f i j a, 24. septembra. Kako se razabira iz izvaja ministarstvo predsjednika Radoslavova, izmijenit će se tursko-bugarski ugovor u srijedu, a faklična će predaja novog područja biti 6. novembra.

Ententne pretnje Bugarskoj.

B u k a r e s t, 24. septembra. Prema vijesti lista „Seara“ zastupnici entente u Sofiji predali su ministru-predsjedniku Radoslavovu netu, kojoj prijetož, da će se u slučaju bugarske navale na Srbiju naći bugarske čete u čelu napram engleskim, francuskim i talijanskim četama. Četvorni sporazum namjerava iskreni u Valoni talijanske, a u Solunu francuske i engleske čete.

čvor na marami.

Humoreska Čiza Jose.

Kako imade gotovo svaki čovjek bilo kakoru, ma i najmanju manu ili slabou, nije čudo, što i gospodin Rok Subara nije bio bez nje. Bio je naime na glasu kao čovjek zaboravljiv, a ta je njegova zaboravljivost hivala to veća i očitija, što starijem je postajao, premda je uvijek najpomnije nastojao, da ju pred drugima prikrije. Koji je bio prvi uzrok te njegove „slabou“, koju su ustalom pripjeli u njegovoj odsutnosti nazivali „tupopglavost“, nije nikako mogao da se domisli, niti je mogao da se od nje „izliječi“, ako i jest prošitao na desetine knjiga o mnemotehnik i pokušao sve moguće napuete i savjete, koje bi u tim knjigama nalazio.

Da njegova zaboravljivost ne bude toliko napadna i da svojim drugovima pokaze, e ipak nije tako zaboravljiv, kako oni misle i među sobom govore, običavao bi, iza kako su se ova stalna sredstva pokazala bila uzaludnima i bezuspješnima, kao najgodnije i najjednostavnije sredstvo upotrebljavati bilježnicu, u koju bi — dakako potajice — upisivao sve nikakomije stvari da zaboravi. Nije li u društvu slučajno mogao da uporabi bilježnicu, tad bi krado-nice svezao u uglu svoje džepne maram

Rusi putuju iz Bugarske.

Z r i c h, 24. septembra. Presrele-garč javlja iz Sofije: Ruski konzuli u Bugarskoj pozivaju ruske podjednice, da se prijave kod konzulata, gdje će im se izručiti putnice.

Tamni Venicelos.

A t e n a, 24. septembra. Pred kratko vrijeme objelodanio je „Petit Parisien“, čijeg je suradnik činovnik u grčkom ministarstvu izvanjskih poslova, intervju sa Venicelosom, u kojem je ovaj izrekao nudu, da će uskoro naći put e bude mogao voditi svoju prijašnju politiku, te se je izrazio, da je uvjeren e će konačno entente pobijediti. Pošto bi ovo značilo, da će Grčka „zapustiti“ neutralnost, da je Venicelos u novinama izjavio, da otkad je nastupio vladu nije imao nikakvog popovora sa nijednim novinarom, no malo iz toga — valjda na pritisak entente — ovaj je svoj dementi opet opozvao tako, da njegove izjave opstojie. Jedan dio novina ve je donio prvi dementi. Ovaj je slučaj značajan za neutralnost Venicelosovu i njegovo držanje napram centralnim vlasti, protiv kojima je njegovo novinstvo u zadnje vrijeme počelo ponovno ostro pisati.

Bugarska mobilizacija.

S o f i j a, 24. septembra. (E. u.). Izvjestaj uprave novinstva veli: Ustaj Bugarske u fazu oboružane neutralnosti prama mijenjuju vladinih krugova nalazi svoj uzrok u promjenama političkog i vojničkog položaja, što su u zadnje dane našli u zemlji. Bugarska nema nikakvih agresivnih namjera, no odlučna je da brani svoju prava i svoju neovisnost oružjem u ruci. Jednaka Nizozemskoj i Švicarskoj, koje su isto tako već na početku rata zauzele to stanoviste, Bugarska je prisiljena, da obzirom na izvedena pre-mjenjena četa u susjednim državama, proklamira oružanu neutralnost, te kod toga nastavlja pregovore sa zastupnicima obju skupina ratujućih velesila.

Italija nezadovoljna sa grčkom mobilizacijom.

L u g a n o, 24. septembra. (D. u.). Mobilizacija u Grčkoj zadovoljava malo Italiju, pošto se istu ne smatra kao nastup protiv Bugarske, nego kao njere sigurnost. U Italiji se za izneseno drži, da Grčka ne smatra uporabiti savezništvo u korist Srbije.

Drzanje Rumunjske.

L o n d o n, 24. septembra. Engleske novine živo raspravljaju o istupu Bugarske protiv Srbije. Sve nade, da se spasi mala država, polazu na Grčku i Rumunjsku, a osobito na Rumunjsku, za koju drže, da će svakako spriječiti umštenje susjedne države, jer je to tobož životno pitanje i za Rumunjsku i za Grčku. Medjutim englesko općinstvo ne može da vjeruje, da će se Rumunjska odlučiti, da nastupi u prilog Srbije, te nekoje novine donose vijesti iz pouzdanog izvora, da je već postignut sporazum između Bugarske i Rumunjske. Inače, pisanje novine, ne bi bila Bugarska iznenadila svoj tako ostim nijerama kao mobilizacijom, koja je upre-nena samo protiv Srbije.

Rumunjsko ministarske vijeće.

B u d i m p e s t a, 24. septembra. „Magyar Hirlap“ javlja iz Bukaresta: Pod predsjedanjem ministra-predsjednika Bratianu bilo je važno ministarsko vijeće kojemu su prisustvovali osim članova kabineda i predsjednik komore i senata. Vijeće je raspravljalo o svemu u tancine. Ministar-predsjednik i ministar izvanjskih poslova govorili su o izvanjskoj politici. Ratni je ministar izvjestio o svem, što je vojnika oblast sada položila. Ministarsko je vijeće opnovlastilo ministra-predsjednika, da odmah izvjesti krunu o zaključcima ovog vijeća, da i zatraži odobrenje. Izrazilo se želju, da se prije konačnih odluka sazove krunsko vijeće.

Izjave Radoslavova.

S o f i j a, 24. septembra. U jučerašnjog sjednici liberalne stranke podao je ministar-predsjednik Radoslavov važne izjave o političkom položaju. On je rekao: Tursko-bugarski sporazum je već gotova činjenica, te mogu zastupnicima pripočeti neke potankosti. Pogodba je potpisana od kralja, sultana i obju ministara izvanjskih poslova. Prama ugovoru dobit će Bugarska područje zapadno rijeke Tundže. Granica teče uz rijeku Tundžu do jedne točke nedaleko Drinopolja, gdje kreće na zapad. Karagač bit će bugarski, a isto i veliki most preko Marice, koji veže Drinopolje sa Karagačom. Malo dalje Drinopolja prekorotaje granica Maricu, ide istočno ove u daljini od 2 kilometra u tursko područje i srsava kod Enosa. Marica bit će bugarski riječka. Prava, što ih imadu tamno turski podanici ostal e će u kreposti kaošto i prava bugarskih podanika, što ih imi ovadu na turskim rijekama. Bugarska će svoju politiku nastaviti, no ratni nas položaj sila da zauzeme oružanu neutralnost. Položaj je Bugarske najgodniji. Dosadašnja je politika donijela dosada Bugarskoj samo korist, kojih će i u budućie imati. Srbija nam hoće dati samo područje do Vardara i to iz ruci. Srpska nam je vlada dala razumjeti, da voli napram nama voditi rat, negoji promijeniti inače svoje granice. Naši odnosi napram Rumunjske su prijateljski. Nije se vodilo nikakvih političkih pregovora. Držanje Grčke sietu je onomu Rumunjske. Centralnim vlastima izjavilo se, da će Bugarska održati dosadašnju neutralnost. Utisak ovih izjava Radoslavovih na zastupnike bio je, da Bugarska vodi i dalje svoju neutralnost, ako je moguće za kratko vrijeme, što je odvisno od daljnjih događaja. Danas je sjednica večine parlamenta.

Rat na moru.

(Prelisk iz „Danzers Ansee Zeitung“.)

U posljednjim sedmicama nema ništa važna da se pripočei, osim par neznačajnijih događaja.

Da počnemo od našeg najpovijetog protivnika, ističe se sve to više potpunim nedjelovanjem na Adrij. Od strane Talijanska teorizira se doista svaki dan o ratovanju i kuša se entuzijastičnim govorima odsuveliti širake slojeve pučanstva, ali ništa ne kaže, da bi oni štošod inozaricom svojim i poduzeli, ne samo govorn

riji. Glasina, da će se zauzeti Solun Dedeagac, da će se izkroiti četa u Crnogori, je bez temelja. Od Dardanela na Azije drži se Italija isto daleko.

Iz Adrije može se nadodati o pelagurkom poduzecu, da je srsilo uzmakom potpunim flaskom za Talijane. Ni osti čenje naše torpednjake broj 51 nije tiansko, već francusko djelo. Podmornici „Papin“, Laubeouva tipa, bila je doblizu odjelu naših likabi brodova, što na rekogosciranju nalazili; ali ipak bit je podmornici nemoguće, da sa pet torpeda posteno pogodi koga od naših lad. Sve što su stete napravili bilo je, da otipuili malo provu nasoj torpednjaku. Pred Dardanelama topovi dalje pucaji čini se, da se Englezi spremaju na novu navalu. Djelovanje njemačkih podmornica dozjava silnog straha neprijateljskom brodatvu, te silu Engleze i Francuze, budno stržu straze. I pred malo su njemačke podmornice poslale u dubine more frascu francusku pomoćnu krstaricu od 800 tona i veliki, prijevozni, ratni materijal kruni kreći brod od 15.000 tona.

Turska mornarica imala je takodj uspjeha protiv Krina; potopila je čet ruske jedrenjace; te time pokazala, ka je nestinito, da su Rusi gospodari Crnom moru.

Prama najnovijim vijestima odvažila Rusija, da provede djelomično blokadu rumunjskih luka. Budućnost će pokazati je li stvar ozbiljne naravi, ili samo diplo-matski trik.

Grčka postavila je svoju mornaricu potpunu spremu. Poslije tog koraka razumije se, što bi imalo značiti ostavljanje ugovora sa engleskim instruktorima. Nije sigurno, je li će se admiral Walt Kerr povratiti u Atenu. Ali to je stalno da im, povrti li se, ni njegov eventualni nasljednik, ne će imati neposredno zapovjedništva nad grčkom mornaricom.

Na sjevernim morima bile su ruske podmornice napadnute od njemačkih krkoplova; isto i njihov opskrbni brod riskom zaljevu. Njemački su zrakovlje učinili nesposobnim za dalnju borbu; jedan opskrbni brod za podmornice kod Zeele Sada, iz pada Vigne, poprimaju opskrbni protiv Rige broj lok sa morske kopnene strane. To se zaključuje takodj iz večeg kopnenoj boja kod Sloka.

Arhangelsk ne odgovara dobro svoji svrsi da bude Ruskoj uzornom lukom ratni materijal. Sve se više govori o potrebi Vladivostoka i Sibirije. Do kćedan zatvorit će led posvema Arhangelsku luku.

Na flandrijskim obalama odjel engleske mornarice bombardirali su u veoma teškom opsegu i nikakvim uspjehom naš pozicije.

Djelatnosti njemačkih podmornica u engleskim vodama bitu valjano na ruk brojni hidroplani i aeroplani. Čuje se, da su Englezi uslijed toga morali privremeno obustaviti promet na Temzi. Ne postoj znaka, da bi engleska mornarica izalša svoj pasivnog držanja.

Francuska ne sudjeluje u primorskim akcijama u Flandriji i Sjevernom moru. Ona ima doista posla za svoje ratne brodove, da obrane vlastite francuske vode od njemačkih podmornica.

čvor, koji bi ga kasnije doista svaki put podsjetio na ono, što valja da učini. Tek tad, kad bi neslo dublje zavirio bio u časien, nije mu bio ni čvor, pa ma još tako krupan, od koristi, i on bi si uzalud razbijao glavu, zašto ga je bio svezao. Zato se i jest gospodin Rok Subara čuvalo, da u društvu ne prevrši svoje običajne mjericie vina, jer je već nekoliko puti imao radi svoje zaboravljivosti muka i jala iza nešto obiljnijega užitka alkohola.

I sinoć, ka je njegov drug iz ureda, gospodin Joco Škakovac u proslavu svoga imendana pozvao prijatelje na svečanu večeru u gostionu „Crvenoj lisici“, nije se gospodin Rok Subara uza sve nagovaranje dao nikako skloniti, da bi bilo u koje ime ispije ma i kap vina sve nego inače. Nešto prije pomeći je ostavio društvo i zaputio se kući vedar i radostan. Da, da, velika, veoma velika je bila napast, da se iznevjeri starom svom načelu i da se povede za svojim prijateljima, koji nijesu s ma ni najmanje stidili vina ni sebe, no on se je ipak i večeras pokazao jakob. A koliko li je bilo njegovo zadovoljstvo, kad se je sad ove posve jasno sjećao svega, da, sjećao se je gotovo svake riječi, koja je bila izgovorena. Govor, kojim je drug Mišo pozdravio svečara Jocu, zahvala ovoga potonjega, razne nazdravice i pjesme. — sve to kao da je

jos neprestano živo ozvanjalo u njegovim usnama. A pogotovo se dobro sjeća kćenih riječi, kojima je drug Mišo počastio njega. Srec mu se rastappalo, stono njega. Od mljia, a na oči su mu navirale suze, kad je shvao, kako ga Mišo slavi. A kako mu je bilo u nutrinji, kad se ostalost drugovi bez iznimke burno i oduševljeno prihvatili Miškovu zdravicu. Kako li mu je glava drhtalo od radosne uzbuđenosti i ponosa, kad se je biranim riječima zahvaljivao! Istina, sad mu ne bi moglo na um pasti u ma napravu sve ono, što je bio izrekao, jer je bio odvisie uzrojan, gotovo spojen od gausica, no iko da mu to i ostalom i uzme za zio! Tek toliko se posve dobro sjeća, e je natuknuo nešto o nekakim crnim dasama, koje ga ogovaraju, e je slabe pameti. U svoju je obranu naveo, kako on nije ni postao zaboravljiv, nego ako se katkad slučajno ne sjeći na ovu ili onu sitnicu, počeo je tek od toga, što su njegove misli zahvaneje obiljnim stvarima, pred kojima nije čudo, ako kalkud po koja sitnica išezne iz pameti.

Da, da, go-podin je Rok Subara bio doista veose zadovoljan, kad se je vraćao kući. Danas eto nije trebao ni bilježnice, ni marame. Eto tako je kad čovjek ima čvrstu i odlučnu volju! A takovu je gospodin Rok Subara doista večeras imao.

Prije nego će se srsaliti u svoj stakrene i usput u kavanu na crnu kaju, koja će mu dobro doći, ako mu i bude glava posve vedra. Kod jednog stola naš ovačev doznac znanca, koji ga pozvao među se, Gospodin Rok Subara nije radosno odazvao, sjedne u njihovo kolica, za koje se je razvila živahna razgovor. I začeo se je čula dabome i objasnja. I glasan smijeh gospodina Roka Subara koji je bio poznat kao veseljak.

Ali što je lo? Gospodin je rok Subara najviše pripovijedao saljuju jednu zabludu kad najednom zasuti i profibedili. Očito je stao čudnovato prevrćajući, a desna ruka se je ruka grčito vrgla po lijevoj stražnjem džepu njegovog salnoskog puca. Zabeknuti i prepredeni kosiše u govri drugove sa sjedaia i poliraise njega, da ga pridržie, jer se je činilo, da se svaki čas onsvjestitli i skotrijnu stolice. No na veliko njihovo čudo staj za tren oka gospodin Rok Subara nevoe, prođe si rukom preko čela i potprotere oči i propentia:

— Hvala vam, gospodo, za potpuno Nije mi ništa! Prošlo je, prošio! Eto, diti! — i on stane sigurnim korakom dati po kavani na veliku radost čitavog društva, koje se je već pobojalo jilko e je im njegovo nesadano otoljenje, možda još i što goroga pokrvariti za